

Поява на буржуазния демократизъм въ учителското движение: общодѣлство и радикалдемократизъмъ.

Ние вече видѣхме, че БУС си постави за целъ: а) да се грижи за запазване независимостта на учителя като гражданинъ и общественъ дѣецъ и за обезпечаване на материалното му положение; б) да се стреми за прогресивното и правилно развитие на учебното дѣло въ страната. Тази целъ бѣ задоволителна за грамадната маса на Съюза. Обаче, тя съвсемъ не ни казваше, на *каква почва* ще може да се обезпечи правовото и материално положение на учителството и *кой ще бѣде критерия* за „прогресивното и правилно развитие на учебното дѣло“. Творде скоро, следъ V и VI конгреси, стана известно, че БУС ще ратува за материалното и правово обезпечаване на учителството *не на почвата на класовата борба*, не опирайки се на своята собствена класа — пролетарската, а *на почвата на споразумението съ министерството*. Критериятъ пъкъ за прогресивното развитие на учебното дѣло ще му бѣде не просвѣтителнитѣ интереси на работническата класа, а *„интереситѣ на „обществото“ и „държавата“*, защото „образованието е едно първостепенно условие да съществува обществото или държавата като културна единица“. Ясно е, че Съюзътъ следъ V конгресъ замѣства „народа“ съ „обществото“ и „държавата“. Ако до V конгресъ преобладаваха народническитѣ недомислия въ масата на Съюза, то следъ този конгресъ, той почна да клони къмъ „обществото“ и „държавата“. Отъ тогазъ БУС почва бързо да се преобръща на буржуазенъ. И днесъ, както това ще видимъ по-после, той е много напредналъ въ това отношение и се страстналъ напълно съ фашистката буржуазна държава. И това е лесно обяснимо. На политико-економическата сцена се яви новия решаващъ факторъ — буржуазията. Ако презъ 90-тѣ години търговско-индустриално-предприемаческата класа се чувствуваше предимно въ икономическата областъ на живота, то въ началото на 900-тѣ години, тя даваше тонъ и на икономиката, и на политиката. По нейнитѣ стѣпки куцукаше и дребната буржуазия, която виждаше въ държавата не своя рушителъ, а спасителъ за своитѣ „културни и правови интереси“. Така, поради измѣнилия ѝ се стопански битъ, дребната буржуазия се видѣ принудена да се прилепи къмъ държавата. И вървещия съ нея БУС не направи нищо друго, освенъ на свой редъ да се прилепи къмъ буржуазията, да обърне умилни очи къмъ нейния изпълнителенъ комитетъ — държавата.

В. „Съзнание“ обяви, че „държавата еволюирала“. Въ бр. 17, 1901 год. сжщиятъ заяви: „Видѣ се и отъ дветѣ страни — властта и Съюза — *че дяволътъ не е тѣй черенъ, тѣй лошъ, както си го въобразяваха*“. Сжщо, видѣло се, че исканията на съюзното учителство можели да се реализиратъ посрѣдствомъ едно сношение